

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

دانشکده علوم سیاسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

روابط بین الملل

عنوان

بررسی عملکرد ناتو در بحران افغانستان و تاثیر آن

بر امنیت ملی ایران از سال ۲۰۰۲ تا کنون

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر حمید هادیان

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر سهرابی

دانشجو: منصور افراسیابی

تابستان ۱۳۹۰

بسمه تعالی

قدردانی

**تقدیم به مادر و همسر فداکارم که با صبر و تحمل و تشویق
حقیر را در این امر مهم یاری نمودند.**

تقدیر و سپاس

از پیامبر اکرم (ص) منقول است که فرمودند: «؛ من علمنی حرفاً فقد سیرنی عبدا؛»

اینک که این پایان نامه به پایان میرسد؛ در روزهای آخر باقیمانده از ماه مبارک رمضان است و این مناسبت را به فال نیک میگیرم .

باید اذعان نمایم که در طول انجام این پژوهش از توانمندیهای علمی ؛ تخصصی و متانت اخلاقی کلیه اساتید محترم خصوصا جناب آقای دکتر حمید هادیان و جناب آقای دکتر محمد سهرابی بهره های فراوانی برده ام . امیدوارم مراتب قدردانی بنده حقیر پاسخگوی بخشی از زحمات و دلسوزی های اساتید محترم بوده و مورد قبول حضرت احدیت قرار گیرد .

خلاصه

این پایان نامه با عنوان «؛ بررسی عملکرد ناتو در افغانستان و تاثیر آن بر امنیت ملی ایران از سال ۲۰۰۲ تا کنون»؛ تهیه و تنظیم گردیده است. دلیل و انگیزه اصلی انتخاب این عنوان؛ مسائل؛ مشکلات و از طرفی فرصتهائی بوده است که بواسطه حضور نیروهای ناتو و ائتلاف غرب به رهبری آمریکا در منطقه؛ متوجه جمهوری اسلامی ایران بوده است.

حوادث ۱۱ سپتامبر که انگیزه اصلی حضور نیروهای ناتو و آمریکا در افغانستان بوده است؛ موجب تحولات وسیعی در جهان و خصوصا در منطقه گردیده است. جمهوری اسلامی ایران بواسطه همسایگی با افغانستان و حضور موثر در تحولات این کشور از تبعات این حوادث مصون نبوده است. باید توجه داشت که حضور ناتو و آمریکا در افغانستان تنها برای مقابله با پدیده هائی مانند تروریسم و افراط گرایی نبوده است؛ هرچند این عوامل یکی از انگیزه های اصلی ناتو و آمریکا برای حضور در این منطقه بوده ولی موضوعاتی همچون؛ روسیه؛ چین؛ هند و ایران از علل اصلی توجه ائتلاف غرب به تحولات افغانستان بوده است.

هرچند پس از حادثه یازده سپتامبر یکی از فرصتهای ارزنده ای که متوجه جمهوری اسلامی ایران بوده همانا مقابله با پدیده های مزاحمی مانند طالبان و جریان افراط بوده است که این موضوع از دغدغه های مهم جمهوری اسلامی ایران محسوب میگردد؛ لیکن حادثه فوق (یازده سپتامبر) موجب گردید تا ایران بلحاظ ژئوپلتیکی در همسایگی آمریکا قرار گیرد. این امر بواسطه مسائل و مشکلات موجود میان ایران و غرب (خصوصا آمریکا) مانند حقوق بشر؛ مسائل هسته ای و... میتواند تبعات امنیتی و نظامی پیش بینی نشده ای را متوجه ایران نماید.

این پژوهش شامل پنج فصل میباشد؛ در فصل اول کلیات موضوع و ساختار تحقیق مورد بحث قرار گرفته است و سعی گردیده است تا متغیرهای مورد نظر با فرضیه ارائه شده هماهنگی لازم را داشته باشد. در فصل دوم؛ به مبانی نظری و چارچوب تئوریک تحقیق پرداخته شده. از آنجا که حضور ناتو و نیروهای ائتلاف در افغانستان ماهیتی نظامی و امنیتی داشته است؛ لذا در ذیل این فصل به دکترین های دفاعی و امنیتی ناتو و جمهوری اسلامی ایران نیز پرداخته شده است. مفاهیم مختلف امنیت از نگاه مکاتب مختلف بخش دیگری از این فصل را تشکیل داده است. عملکرد ناتو در افغانستان فصل سوم این تحقیق را پوشش داده است. تاثیر حضور ناتو در افغانستان فصل چهارم و فصل آخر به ارائه پیشنهادات پرداخته شده است. در بخش پایانی فصل پنجم راهکارهائی برای عبور از بحرانهای موجود ارائه شده است.

بسمه تعالی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۳	فصل اول : کلیات تحقیق
۴	بیان مسئله
۵	اهمیت وانگیزه
۵	اهداف
۷	سوال اصلی
۷	فرضیه
۷	متغیرها
۷	مفاهیم و تعریف عملیاتی متغیرها
۱۰	روش پژوهش
۱۰	روش گردآوری مطالب
۱۰	سازماندهی تحقیق

فصل دوم : مطالعات نظری و چارچوب تئوریک تحقیق

بخش اول : تعریف مفهوم امنیت وسیر تحولات جدید آن ۱۳

۱۳ - امنیت ملی

۱۴ - صفات و خصوصیات امنیت

۱۵ - ابعاد امنیت ملی

بخش دوم : نگاه مکاتب روابط بین الملل به مفهوم امنیت باتوجه به محیط امنیتی پس از یازده سپتامبر

۱۸ ۱- رویکرد واقع گرا

۲۲ ۲- نو واقع گرایی

۲۴ ۳- نهادگرایی نئو لیبرال

۲۴ ۴- سازه انگاری

۲۶ ۵- پست مدرنیسم

۲۹ ۶- مکتب کپنهاگ

بخش سوم : امنیت ملی کشورها در مناطق موزائیک قومی ؛ خصوصا ؛ افغانستان

۳۲ ؛ پاکستان وایران

۳۲ - تحركات قومی - مذهبی درمثلث طلائی

۳۶ - بینش ونگاه امنیتی جریانات افراطی به تحولات جهانی

۴۰	بخش چهارم: دکترین دفاعی و امنیتی ناتو در جنگ ۲۰۰۲ افغانستان و پس از آن
۴۳	- ماندن و یا خروج
۴۴	بخش پنجم: دکترین دفاعی و امنیتی جمهوری اسلامی ایران در قبال تحولات جنگ ۲۰۰۲ افغانستان تاکنون
۴۷	فصل سوم: حضور و عملکرد ناتو در افغانستان
۴۸	بخش اول: نگاهی به تحولات ناتو
۴۸	- شکل گیری ناتو
۴۸	- عوامل شکل گیری ناتو
۴۹	- تشکیلات و ارکان ناتو
۴۹	- ناتو پس از جنگ سرد
۵۰	- نشست لندن
۵۱	- نشست کپنهاگ
۵۱	- نشست رم
۵۲	- نشست واشنگتن
۵۳	- ناتو پس از ۱۱ سپتامبر
۵۳	- تغییرات راهبردی ناتو
۵۵	- ناتوی جهانی
۵۶	بخش دوم: حضور و عملکرد ناتو در افغانستان
۵۶	- دگرگونی در فلسفه وجودی ناتو

- ۶۱ - مقدمات حضور ناتو در افغانستان
- ۶۳ - حضور ناتو در قالب (ایساف)
- ۶۴ - بررسی اهداف ناتو در افغانستان
- ۶۶ - موفقیت یا ناکامی ؛؛ ناتو ؛؛
- ۶۸ بخش سوم: روابط فرا آتلانتیکی در محیط امنیتی جدید
- ۶۸ ۱- نگرش سه بازیگر اصلی اروپائی به ناتو
- ۶۸ الف (انگلستان
- ۶۹ ب (فرانسه
- ۷۰ ج (آلمان
- ۷۰ ۲- ناتو و روابط آمریکا با اروپا پس از یازده سپتامبر
- ۷۲ ۳- تنش در روابط آمریکا و متحدان اروپائی در خصوص امنیت در افغانستان
- ۷۵ فصل چهارم: تاثیر حضور ناتو در افغانستان بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران
- ۷۶ بخش اول: سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در قبال افغانستان بعد از ۱۱ سپتامبر
- ۷۹ - سفر خاتمی رئیس جموری به کابل
- ۸۰ - هیات ناظر ایران در اجلاس بن
- ۸۳ بخش دوم: همکاری و اختلافات ایران و آمریکا در خصوص افغانستان
- ۸۶ - پایان دوره همکاری با ائتلاف بین المللی
- ۸۸ بخش سوم: تهدیدات امنیتی ناشی از حضور ناتو در افغانستان برای جمهوری اسلامی ایران
- ۹۳ بخش چهارم: فرصتهای ناشی از حضور ناتو در افغانستان برای جمهوری اسلامی ایران

فصل پنجم : نتیجه گیری و راهکارها

۹۷

۱۰۴

۱۰۸

۱۱۱

- راهکارها

- ضمیمه

- فهرست منابع

مقدمه :

موقعیت ژئوپلیتیک افغانستان از دیرباز مورد توجه قدرتهای بزرگ جهان بوده است. در قرون گذشته بواسطه همسایگی و تقرب به هند و همچنین قرار گرفتن در مسیر جاده ابریشم و اهمیت تجارت ادویه از مسیر افغانستان، این منطقه جایگاه ویژه ای را در معادلات قدرتهای برتر جهان از جمله انگلستان داشته است. زمانی انگلستان به بهانه ی تجارت ادویه وزمانی شوروی به بهانه ی رسیدن به آبهای گرم جنوب در این منطقه حضور خود را تقویت نموده اند.

جغرافیای طبیعی افغانستان و وجود کوهها و ناهمواریهای وسیع در این منطقه و وجود اقوام و قومیتهای مختلف که هر یک از آداب و رسوم خاصی پیروی می کنند مانع از استقرار حکومتهای فراگیر در این کشور گردیده است. البته این جغرافیا مزیت هایی را هم داشته است بعنوان مثال جغرافیای خاص این کشور بود که شوروی کمونیستی را به زانو درآورد و عاقبت منجر به عقب نشینی آنها گردید. ازسوی دیگر عدم وجود دولتهای مقتدر موجب گردید تا شبکه های مافیائی قاچاق مواد مخدر توجه خود را به این منطقه معطوف نموده و کشت خشخاش و تولید مواد مخدر را ترویج نمایند تاجائی که آمارهای سالهای اخیر (2001 و 2003 و به بعد) حاکی از آن است که مواد مخدری که عموماً در افغانستان تولید میگردد قریب به یک سوم تجارت جهانی را به خود اختصاص داده است. آخرین رقم تولید در افغانستان در سالهای پایانی حکومت طالبان بیش از 8000 تن بوده است که با یک وقفه سه ساله مجدداً در دوران حکومت فعلی به رقم 9000 تن هم رسیده است.

واقعه 11 سپتامبر از حوادثی بود که بعنوان یک نقطه عطف تاریخی، منطقه وخصوصا افغانستان را وارد برهه ای جدید از تاریخ خود نمود. این بار افغانستان بعنوان سمبل ناامنی درجهان معرفی گردید و مرکز ثقل اقدامات و عملکرد سازمانهای بین المللی و پیمانهای نظامی همچون پیمان اتلانتیک شمالی (ناتو) به بهانه مبارزه علیه تروریسم می گردد. سرعت عمل و تعجیل آمریکا برای حضور نظامی در افغانستان پس از حادثه 11 سپتامبر نشان دهنده اهمیت موضوع و دربرگیرنده ابهاماتی در ماهیت حادثه 11 سپتامبر است. آمریکا بلافاصله پس از حادثه یازده سپتامبر با متهم نمودن القاعده و طالبان نوک پیکان اتهامات خود را متوجه افغانستان نموده و درچهل و یکمین روز از تخریب برجهای دوقلو در نیویورک اقدام به اشتغال نظامی افغانستان می نماید.¹

هرچند افغانستان به لحاظ منابع موجود (طبیعی ؛ مادی و انسانی) از اهمیت برخوردار نیست لیکن موقعیت خاص جغرافیائی و ژئوپلتیک این کشور موجب وسوسه قدرتهای بزرگ گردیده است.

آنچه امروزه بحران امنیتی افغانستان را درمحافل سیاسی ؛ امنیتی برجسته نموده است موضوع ارتباط این کشور با امنیت جهانی است و به همین منظور برای کنترل این بحران وجلوگیری از توسعه آن به مناطق دیگر؛ قدرتهای بزرگ ناچار به استفاده ازسازمان های نظامی همچون ناتو برای کنترل ومهار جریاناتی که از آنها به تروریسم یاد می شود گردیده اند.

¹ - این اقدام از نظر تنوریک و معادلات نظامی بی شباهت به اقدامات کمپانی هند شرقی وابسته به دولت بریتانیا در شبه قاره نیست فصل الخطاب هر دو اقدام (انگلیس و آمریکا) توجه به ظرفیتهای منطقه در برابر چین و تسلط بر منابع موجود در شرق آسیا و خاورمیانه شرقی است.

فصل اول

کلیات تحقیق

بیان مسئله :

پایان جنگ سرد که با فروپاشی شوروی کمونیستی در سال 1991 و متعاقب آن اضمحلال پیمان نظامی ورشو همراه بود؛ اندیشه ادامه فعالیت سازمان اتلانتیک شمالی (ناتو) را باچالشهای جدی مواجه نمود؛ تاجائی که از سوی مقامات غربی سخن از پایان ماموریت ناتو و انحلال آن مطرح گردید چرا که اصولاً این پیمان نظامی برای ایجاد سدی در برابر توسعه کمونیسم به غرب طراحی و تاسیس شده بود و حالا پس از فروپاشی شوروی و کمونیسم دیگر نیازی به وجود چنین سازمانی احساس نمی شد .

عملکرد این سازمان نظامی در اروپا در جلوگیری از توسعه کمونیسم و نهایتاً غلبه لیبرال دموکراسی غرب بر اندیشه سوسیالیستی شوروی کمونیستی که براساس دکترین سازمان ناتو؛ همه علیه یکی؛ پیگیری شده بود . اینبار موسسان و بنیانگذاران این سازمان را برآن داشت تا ضمن حفظ موجودیت این سازمان از این پیمان نظامی در جهت اهداف بلند مدت خود در شرق بهره جوئی نمایند . فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و بوجود آمدن پانزده کشور جدید که با مشکلات اقتصادی و اجتماعی متعددی روبرو بودند؛ زمینه مناسبی را برای حضور و توسعه نفوذ ناتو در این کشورها فراهم کرد . کشورهای آسیای میانه و قفقاز بعنوان اولین گام برای حضور ناتو در شرق از اهمیت ویژه ای برخوردار بود . از سوی دیگر با برجسته نمودن خطر آنچه که غرب و آمریکا از آن به؛ بنیاد گرائی اسلامی؛ یاد می کردند دلیل و انگیزه دیگری برای توجه بلوک سرمایه داری غرب به این منطقه از جهان بوده است .

منطق برتری جوئی آمریکا که یکی از مولفه های اصلی سیاست خارجی آمریکا محسوب میگردد به دنبال حفظ امنیت و تامین منافع ملی آمریکا در اقصی نقاط جهان است و این امر بدون

اتکاء به قدرت نظامی امکان پذیر نخواهد بود . در این بحث بسیاری بر این باورند که امریکا با اتکاء بر دریاها و سلاحهای هسته ای قادر نخواهد بود امنیت مردم آمریکا را تامین نماید . این اندیشه اتکاء بر نیروی دریائی به منظور جلوگیری از حملات قهرآمیز به ایالات متحده آمریکا را باچالشی جدی مواجه نموده است . بنابراین برای مقابله با تهدیدات امنیتی علیه آمریکا و غرب باید به منشاء تهدیدات توجه شده و این تهدیدات در نقطه آغازین آن خنثی شده و مقابله باخطرات احتمالی در ماورای مرزهای آمریکا مورد توجه قرارگیرد .

انگیزه واهداف :

حادثه یازده سپتامبر موجب عملیاتی شدن این بینش دولتمردان آمریکائی در شرق خاورمیانه شد. این حادثه ، افغانستان را بعنوان مرکز تهدیدات امنیتی معرفی نموده و همه نگاهها را بدان معطوف می نماید . بحران افغانستان انگیزه های لازم و کافی برای حضور نظامی آمریکا و ناتورا در منطقه فراهم نمود .

اما چرا افغانستان ؟ آیا ژئو پلتیک و موقعیت استراتژیک این کشور تا این حد وسوسه انگیز بوه که بتواند در تعاملات سیاسی و بین المللی مورد توجه قرارگیرد ؟ آیا منابع انسانی ؛ طبیعی و یا ذخایر معدنی قابل توجهی داشته است ؟ . افغانستان ؛ پاکستان ، ترکیه و تقریبا همه کشورهای عربی خلیج فارس زمانی مورد توجه قرار میگیرند که باوقوع انقلاب اسلامی پایگاههای اطلاعاتی و امنیتی آمریکا در ایران برچیده میشود . پایگاهی که بازوی اطلاعاتی و امنیتی و لجستیکی پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) به شمار میرفت .

اهداف :

بنا بر این افغانستان هدف نیست بلکه گذرگاه ویا مرکز تجمع نیرو است برای رسیدن به اهداف مهم تر . این اهداف میتواند ؛ جلوگیری از توسعه روز افزون چین ، پاسخگوئی به اقدامات

روسیه در منطقه ، مهار جریان‌ات اسلامی ؛ پاسخگوئی به نگرانیهای هند در برابر پاکستان هسته ای باشد . به هر حال این عناوین را میتوان بخشی از دلائل توجه آمریکا وناتو به افغانستان برشمرد.

حادثه 11 سپتامبر موجب شد تا مقامات آمریکائی با نگاه واقعه‌گرایانه به این حادثه در کنار منطق برتری جوئی آمریکا در پی جلوگیری از انتشار بی ثباتی در جهان برآیند . خانم مادلین آلبرایت وزیر امور خارجه پیشین آمریکا با اشاره به بحران کوزوو میگوید : درس بزرگ این سده این است ؛ زمانی که در برابر تجاوز و وحشی گری مقاومتی نباشد همانند سرطان انتشار می یابد (کالاهان ، دکتر داود غرایق ؛ محمود یزدان فام ؛ نادر پور آخوندی 1387 ص 42)

پیمان نظامی ناتو که در حال حاضر بعنوان بازوی نظامی آمریکا عمل میکند خواهان توسعه حوزه نفوذ خود به مناطق استراتژیک در شرق خاورمیانه است . توسعه تفکرات افراطی در منطقه انگیزه های ناتو را برای گسترش حضور خود در منطقه توجیح نموده است. معادل نمودن رفتارهای رادیکالی با ترورسیم و مبارزه با این پدیده که به زعم آنان امنیت بین المللی را به مخاطره انداخته است بخشی از ماموریت ناتو را تشکیل میدهد . علاوه بر اینها توجه به چین ؛ روسیه و هند انگیزه های دیگری است که توجه دولت مردان غربی را به خود معطوف داشته است .

آنچه که در این پژوهش مورد بررسی قرار خواهد گرفت عملکرد ناتو در کشور همسایه ایران یعنی افغانستان و تبعات امنیتی آن بر جمهوری اسلامی ایران خواهد بود .

در خصوص تاثیر گذاری سیاسی و امنیتی حضور ناتو در افغانستان بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران باید گفت ؛ حضور نظامی ناتو بعنوان بازوی نظامی غرب و آمریکا در همسایگی ایران خطرات بالقوه ای را برای ایران بدنبال خواهد داشت . نفس حضور نظامی قدرتهائی که جمهوری اسلامی ایران سالهاست در تعارض و چالش جدی با آنان است میتواند هزینه های سیاسی ؛ امنیتی ؛ اقتصادی و فرهنگی متعددی را بر ایران تحمیل نماید . البته شاید بتوان گفت که این یک روی سکه است و روی دیگر آن فرصتهائی است که برای جمهوری اسلامی ایران میتواند بوجود بیاید . بعنوان مثال حضور ناتو در عراق و سرنگونی صدام حسین فرصتهای طلایی برای ایران به منظور ورود به عرصه های سیاسی عراق را فراهم نمود و یاد افغانستان ، ورود ناتو موجب اضمحلال

واژه‌های پاشیدگی جریان‌های افراطی که به نوعی از دغدغه‌های امنیتی و سیاسی ایران محسوب می‌شد؛ گردید. درگیری و برخورد نیروهای هم‌پیمان ناتو در منطقه با جریان‌های افراطی که طالبان و القاعده سمبل‌ها و نماد‌های عینی این جریان و قرائت‌های انحرافی از دین بوده می‌تواند فرصتی مناسب برای مهار چنین تفکراتی در منطقه باشد.¹ به هر حال زمانی که بتوان با مدیریت و تدوین استراتژی‌های مناسب و بدور از رفتارهای احساسی تامین منافع ملی را سرلوحه اقدامات خود قرار دهیم؛ می‌توانیم از فرصت‌های موجود آمده استفاده نمائیم.

سوال اصلی :

سوال اصلی این پژوهش بررسی عملکرد ناتو در افغانستان و تاثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. اگر خواسته باشیم این موضوع را در قالب یک سوال استفهامی مطرح کنیم باید گفت " بدنبال بحران امنیتی در افغانستان از سال 2002 تاکنون عملکرد ناتو در این بحران چه تاثیراتی بر منافع و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران داشته است "؟.

فرضیه :

حضور و عملکرد ناتو در افغانستان از سال 2002 تاکنون از یک طرف موجب تهدیدات امنیتی علیه جمهوری اسلامی ایران بوده و از طرف دیگر فرصتی برای مبارزه علیه جریان‌های افراطی می‌باشد

متغیرها :

متغیر وابسته : امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران پس از حضور ناتو در افغانستان

متغیرهای مستقل : 1- عملکرد سازمان اتلانتیک شمالی (ناتو) در افغانستان ؛ 2- جریان‌های افراطی در افغانستان

¹- این موضوع بسیار پیچیده و درپاره‌ای مواقع ابهام‌آمیز است؛ لیکن ظواهر امر حاکی از آن است که اراده جمعی در ناتو و هم‌پیمانان آن بر مبارزه علیه تروریسم و سمبل‌های آن که همان جریان‌های افراطی است؛ می‌باشد.

مفاهیم و تعریف عملیاتی متغیرها

سازمان آتلانتیک شمالی (ناتو)

این سازمان بین‌المللی که از ماهیت نظامی بر خور دار است در پایان جنگ جهانی دوم بنا به پیشنهاد آمریکا و با همراهی کشورهای همپیمان اروپایی در سال 1949 به منظور سد نفوذ کمونیسم و ایجاد سپر دفاعی در برابر توسعه طلبی شوروی سوسیالیستی به قلب اروپا تشکیل گردید، لیکن پس از فروپاشی کمونیسم بعنوان بازوی نظامی سیاست های غرب و آمریکا در بحرانهای بین‌المللی ایفای نقش می نماید. کشورهای آسیای میانه از موقعیت ویژه ای برای حضور و عضویت در ناتو برخوردار هستند و این سازمان این موقعیت استثنائی را از دست نخواهد داد.

افغانستان:

افغانستان کشوری محصور در خشکی و دارای ویژگی های ژئوپلیتیکی متفاوت با سایر کشورهای محصور در خشکی است. ویژگی های جغرافیائی این کشور موجب گردیده است که قدرتهای بزرگ که در پی تحمیل سیاستهای استعماری بر این کشور بوده اند؛ موفقیتهای چشمگیری را در اشغال این کشور بدست نیاورند. شوروی کمونیستی پس از 20 سال اشغال این کشور عاقبت مجبور به عقب نشینی گردید. در این عقب نشینی هیچ دستاوردی نصیب روسها نشد. از سوی دیگر پس از 10 سال اشغال نظامی این کشور از سوی آمریکا و مبارزه بی امان با طالبان عاقبت ایالات متحده آمریکا ترجیح میدهد مسائل خود را با طالبان از راه مذاکره حل و فصل نماید. مواد مخدر؛ قرار گرفتن در مسیر جاده ابریشم از دیگر ویژگیهای این کشور محسوب میگردد.

در طی دهه اخیر وجود پدیده تروریسم و ارتباط آن با امنیت جهانی اهمیت مضاعفی را به ژئوپلیتیک این کشور داده است.

تهدیدات امنیتی :

امنیت مقوله ایست که کشورها برای تامین و به دست آوردن آن از تمام ظرفیت ها و امکانات خود استفاده می کنند. سیاست گذاری ها و استراتژیهای واحدهای ملی همگی در جهت بالا بردن ضریب امنیت ملی تدوین می گردد. سیاست خارجی دولت ها نیز ضمن برقراری تعامل با کشور های دیگر به دنبال تامین امنیت حداکثری واحد ملی متبوع خود میباشد . براین اساس هر پدیده ای که مانع از دست یابی کشورها به امنیت پایدار شده و منافع کشورها را از طرق گوناگون مورد هدف قرار دهد در زمره تهدیدات امنیتی به شمار خواهد رفت . این تهدیدات میتواند چهره های متفاوتی از جمله نظامی ، فرهنگی ؛ اقتصادی و سیاسی داشته باشد .

جمهوری اسلامی ایران:

جمهوری اسلامی ایران که از آن بعنوان یک مفهوم در فرضیه این تحقیق مورد اشاره قرار گرفته ؛ عبارت است از یک واحد ملی و شناخته شده بین المللی که به دنبال عملیات ناتو در افغانستان بخشی از اهداف و منافع آن مورد تهدید واقع گردیده است .

جریان های افراطی :

جریان های افراطی که در این پژوهش از آنها تحت عناوینی همچون ؛ طالبان ؛ القاعده ؛ سپاه صحابه ؛ جیش محمد ؛ لشکر طیبه و ... نام برده خواهد شد پدیده ای است که در طی دودهه اخیر با هدایت و مدیریت بعضی از کشورهای عربی و نظارت نامحسوس سازمانهای اطلاعاتی انگلیس و آمریکا بوجود آمده است . منشاء بسیاری از بحرانهای منطقه ای و حتی بین المللی که دستاویزی برای حضور نظامیان آمریکائی و ناتو در این بحرانها شده است رفتار و عملکرد جریانهای افراطی بوده است . خاستگاه تئوریک و فکری این جریانها عموماً علماء وهابی اهل سنت خصوصاً در مصر و عربستان میباشد . نیروهای عملیاتی آنها بیشتر عرب افغانهایی هستند که در افغانستان و

هم در پاکستان تحت آموزش قرار میگیرند . البته قابل ذکر است که حوزه نفوذ این جریان همه روزه خصوصا در مناطق قبائلی پاکستان روبه افزایش است .

روش پژوهش :

در این پژوهش از روش توصیفی ، تشریحی و تحلیلی بهره گیری شده است . تحلیل و تشریح بخشی از وقایع بواسطه مشاهدات میدانی در افغانستان و پاکستان بوده است .

روش گردآوری مطالب :

درخصوص روش گردآوری مطالب برای این تحقیق باید گفت ؛ برای تهیه و نگارش این پژوهش علاوه بر کتاب ها و مقالات متعدد که درحوزه های مطالعات استراتژیک به رشته تحریر درآمده است از سایت های خبری تحلیلی ؛ روزنامه ها و مجلات سیاسی تحلیلی ؛ مصاحبه با مقامات و کارشناسانی که بصورت مستقیم دربحران افغانستان حضور داشته اند وهمچنین ازمنابع انگلیسی نیز استفاده شده است . قابل ذکر است علاوه برمنابع فوق از یافته های خود واطلاعاتی که دراین حوزه داشته ام درحد مقدمات و با رعایت طبقه بندی استفاده خواهد شد .

سازمان دهی تحقیق:

این پژوهش با یک مقدمه که بعنوان مدخلی برای ورود به بحث های اصلی خواهد بود آغاز شده ودرادامه مطالب گردآوری شده در قالب پنج فصل ارائه خواهد شد .

فصل اول تحت عنوان کلیات تحقیق ، شامل بیان مسئله ، فرضیه ، متغیرها ؛ روش پژوهش سازماندهی تحقیق و ... میباشد .

درفصل دوم به مطالعات نظری و چهارچوب تئوریک تحقیق پرداخته خواهد شد .

مطالبی را به منظور شناخت سازمان آتلانتیک شمالی (ناتو) ذکر نموده و سیر تحول و دگرگونی در این سازمان مورد بحث قرار خواهد گرفت . تاثیر پایان جنگ سرد و فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و همچنین حوادث 11 سپتامبر بر این سازمان در زیر مجموعه این فصل مطرح خواهد شد .

در فصل سوم این پژوهش به نقش و عملکرد ناتو در افغانستان پرداخته خواهد شد . در این بخش به دلائل و زمینه های حضور ناتو در افغانستان اشاره خواهد شد .

در فصل چهارم که شاید مهمترین بخش این پژوهش نیز باشد تاثیرات و تبعات حضور ناتو در افغانستان مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت . سیاست های کلی جمهوری اسلامی ایران در قبال افغانستان ؛ پیامدهای امنیتی حضور ناتو بر جمهوری اسلامی ایران ؛ فرصت و یا تهدید بودن این حضور برای ایران و همسایگی ایران با ناتو و آمریکا از طریق افغانستان ؛ مطالبی است که در این بخش مورد توجه قرار خواهد گرفت .

در خاتمه سعی خواهد شد با مشخص نمودن بازیگران متعدد در بحران افغانستان یک تصویر واقعگرایانه از وضعیت موجود ارائه و خطرات و یا فرصتهای احتمالی برای ایران و منطقه و همچنین اهداف بلند مدت و کوتاه مدت قدرتهای بزرگ از جمله آمریکا ترسیم شده پیشنهادهای نیز برای عبور از این بحران ارائه شود.